

Sandra Wormgoor
&
Mary van den IJssel

Grenzeloos lesgeven

Praktische gids
voor de zelfstandige
online taaldocent

uitgeverij
coutinho

Grenzeloos lesgeven

Praktische gids voor de zelfstandige
online taaldocent

Sandra Wormgoor en Mary van den IJssel

uitgeverij | C
coutinho

bussum 2021

Voorwoord

Deze gids hebben we geschreven voor zowel de beginnende taaldocent, als voor de ervaren taaldocent die in het afgelopen jaar online is gegaan. Sinds 2013 hebben we ervaren dat online (bij)les geven aan kleine groepen en een-op-een persoonlijk en praktisch kan zijn. We ervoeren ook dat het een vak apart is, met veel uitdagingen én voordelen. Daarom delen we graag onze kennis, ervaring en aanpak met iedereen die ook grenzeloos, flexibel en effectief taalles wil geven.

Sandra maakte in 2005 al kennis met Skype, via een in Utrecht wonende Afghaanse filmregisseur die zo met vrienden en familie communiceerde. Vijf jaar later ontdekte ze hoe gemakkelijk je via videobellen cursisten uit de hele wereld kunt helpen met het leren van een taal. Om een idee te geven, een gemiddelde lesdag van haar ziet er zo uit: 's ochtends een examen afnemen bij een kandidaat in Australië (negen uur tijdsverschil), daarna een Roemeense arts in Overijssel lesgeven. 's Middags een offline bezoek bij een echtpaar uit Syrië voor een intakegesprek, en aan het eind van de middag een intakegesprek met een klant in Guatemala. Kortom, een werkdag in en dicht bij huis, maar toch over vele lands-, cultuur- en taalgrenzen heen.

Ook wij hebben online lesgeven moeten leren. Door veel meters te maken werd deze vorm van lesgeven een tweede natuur. Tijdens onze docenttrainingen 'Privéles geven op afstand' merkten we dat er behoefte was aan meer technische en didactische tips en oefeningen, waardoor het idee voor deze gids ontstond. We laten zien hoe je eenvoudige digitale middelen kunt inzetten, welke didactische aanpak goed werkt bij kleine groepen en hoe je de administratie en logistiek van online taallessen kunt organiseren. De gids bevat 63 tips en op de website staan extra voorbeeldvideo's, tools en werkvormen. Naast 'doen, doen, doen' raden we je aan kennis en kunde met collega's te delen, een netwerk op te bouwen en zo je expertise en klantenkring uit te breiden. Je ontdekt en ervaart dan hoe prettig het is om zelfstandig, professioneel en grenzeloos taalles te geven.

Inhoud

Inleiding	9
1 De techniek	13
1.1 Hardware	13
1.2 Internet	14
1.3 Software	15
Videobelsoftware	15
Andere software voor instructie, oefening en feedback	23
1.4 Werkplekinrichting	26
Licht	27
Positionering en achtergrond	28
Geluid	28
2 De didactiek	31
2.1 Online taalles via Flipping the Classroom	31
Stap 1: Oriëntatie op de lesstof door thuis voorbereiden en huiswerk maken	32
Stap 2: Actief oefenen, feedback en reflectie in een live online les	32
Stap 3: Actief herhalen, toepassen en reflectie thuis en in de praktijk	32
Stap 4: Voortgang online toetsen, thuis of in een live online les	33
2.2 Succesfactoren	33
Motivatie van de online taalcursist	33
Leer- en ICT-vaardigheden van de online taalcursist	36
De rollen van de online taaldocent	38
2.3 Maatwerk leveren	41
Leertraject en lesplan opstellen	42
Bestaande lesmethodes op maat inzetten	43
Zelf oefeningen en opdrachten maken	45
Feedback geven	47
Meten van de voortgang	49

Voorbeelden van werkvormen	53
Werkvorm 1 Schermdictee	53
Werkvorm 2 Wilde/Wilden jij een huisdier?	55
Werkvorm 3 Ga uit eten en ...	57
Werkvorm 4 Hoi, met mij	60
Werkvorm 5 Samenwonen?	61
Werkvorm 6 Waar leg jij het accent?	63
3 De zelfstandige taaldocent, klant en organisatie	67
3.1 Starten als ZZP'er	67
3.2 De klant	68
Doelgroep bepalen	68
Werven van klanten	71
3.3 Stap voor stap je bedrijfsprocessen inrichten	73
Het eerste contact	73
De intake	75
De offerte	75
Het leertraject: administratie, communicatie en documentopslag	77
Privacy en veiligheid	80
Afronding en evaluatie	81
3.4 Organisatiekosten en uurtarief	83
Organisatiekosten	83
Je uurtarief bepalen	83
3.5 Tot slot: blijf je ontwikkelen en ga samenwerken	84
Bijlage 1 Definities	87
Bijlage 2 Checklist randvoorwaarden techniek	88
Bijlage 3 Voorbeeldvragen voor de intake	89
Bijlage 4 Voorbeeld invulling OUT-lesplan	91
Bijlage 5 Favoriete online werkvormen van Astrid, Alan, Hanna en Luc	92
Bijlage 6 Matrix werkvormen	95
Geraadpleegde literatuur	96
Register	98
Over de auteurs	100

Inleiding

Het geven van taalles op afstand via videobellen wordt steeds vaker gedaan en wordt steeds makkelijker. Vrijwel iedereen beschikt over internet en de nodige hardware. Ook zijn er betrouwbare, vaak gratis videobelprogramma's en andere software beschikbaar met didactische toepassingsmogelijkheden.

Taalles op locatie is niet altijd (meer) mogelijk of wenselijk: cursisten wonen (nog) in het buitenland of hebben een behoorlijke reisafstand. Of er waart een besmettelijk virus rond ... Taalles op afstand biedt dan een goed en flexibel alternatief om toch face to face les te geven.

Deze uitgave biedt een praktische, op jarenlange ervaring en didactische inzichten gebaseerde handleiding voor het geven van taalles op afstand aan individuen of kleine groepen. Deze manier van lesgeven is persoonlijk en effectief. Ze kan als vervanging voor lesgeven op locatie worden ingezet, maar ook als aanvulling daarop.

Deze gids is geschreven voor taaldocenten die online taalles geven aan kleine groepen of een-op-een, en voor taaldocenten die hier volledig of deels naar over willen stappen. Dat kan zijn als zelfstandige of freelancer of in dienst van een school waarbij de taaldocent bijles wil geven.

Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan bod:

- Hoofdstuk 1 gaat over de techniek. Online individueel en in kleine groepen taalles geven valt en staat met de juiste techniek: hardware, software, een goede internetverbinding, maar ook een geschikte werkplek. Heb je dit als taaldocent niet op orde, dan wordt het lesgeven een uitdaging of zelfs onmogelijk.
- Hoofdstuk 2 gaat over de didactiek van taalles op afstand. Deze verschilt wezenlijk van die van lessen op locatie. Bij online lessen zijn er enkele beperkingen, maar er zijn ook veel extra digitale mogelijkheden en voordelen. Het hoofdstuk eindigt met een aantal praktische en favoriete werkvormen.
- Hoofdstuk 3 gaat over de cursist en de bedrijfsorganisatie rondom online lesgeven. Steeds meer zelfstandige taaldocenten zoeken of werven hun eigen cursisten en geven zelf vorm aan de organisatie van en rondom hun online lessen.

Achter in het boek zijn de volgende bijlagen opgenomen:

- 1 definities van belangrijke woorden;
- 2 een checklist van de randvoorwaarden voor de techniek (hardware en internet, software, werkplek, analoge middelen);
- 3 voorbeeldvragen voor de intake;
- 4 een voorbeeld van de invulling van het OUT-lesplan;
- 5 favoriete online werkvormen van een aantal van onze collega-taaldocenten;
- 6 een matrix van de taalvaardigheden bij de werkvormen aan het eind van hoofdstuk 2.

Online studiemateriaal

Het icoontje hiernaast verwijst naar het online studiemateriaal bij dit boek, dat je vindt op www.coutinho.nl/grenzeelooslesgeven. Dit materiaal bestaat uit:

- video-opnames bij de uitgewerkte werkvormen;
- overzichten van videobelprogramma's en andere online tools voor leren op afstand.

Grenzeeloos lesgeven

- > Studiemateriaal
- > Video's
- > Overzichten

Welkom!

Kies een onderdeel om verder te gaan.

Video's

Overzichten

donderdag 18 juni 2020

13:29

Hoi Huda, ben je weer klaar voor je les?

Huda 13:29

Hallo Sandra, ja ik ben er klaar voor 😊

Figuur 2.3 Schriftelijke melding in de chat voordat een online les start

TIP 33 Wanneer jij en je cursist elkaar eenmaal zien in het videobelprogramma stem je op hem of haar af. Vraag naar of observeer zijn of haar goedstoestand. Begin met een rustig welkom in de doeltaal en vraag hoe het met hem of haar gaat. Vraag daarna pas of hij of zij de afgelopen week de doeltaal heeft kunnen oefenen met moedertaalsprekers, of hij of zij het huiswerk heeft kunnen maken, enzovoort.

3 De presentator

Als je lesgeeft via een scherm is het belangrijk dat je extra zorg besteedt aan je presentatie, zodat je de aandacht van je cursist(en) vangt en vasthoudt. Het vervullen van deze rol gaat je makkelijker af als je er geen moeite mee hebt om jezelf voortdurend in beeld te zien.

Zorg dat je duidelijk aanwezig bent en representatief overkomt, door:

- een representatieve en goed verlichte werkplek waarin je goed zichtbaar in beeld bent;
- een verzorgd uiterlijk;
- een actieve lichaamshouding;
- een duidelijke mimiek;
- een helder stemgebruik en duidelijke articulatie;
- enthousiasme uit te stralen;
- duidelijke gebaren te maken, bijvoorbeeld bij het geven van feedback.

TIP 34 Ben jij een taaldocent die het heerlijk vindt om veel te bewegen en je armen te gebruiken als je lesgeeft? Zet je laptop of pc dan eens op ooghoogte en geef staand les. Je zult merken dat je dan meer ruimte hebt voor een actievere lichaamshouding. Je kunt je cursist vragen hetzelfde te doen. De dynamiek die dan ontstaat is verrassend!

Werkvorm 2 Wilde/Wilden jij een huisdier?

Beschrijving van de werkvorm

Dit is een oefening voor cursisten van wie de moedertaal dicht bij de doeltaal ligt, zoals het Afrikaans en het Nederlands. In deze les is het de taak van de cursisten om de juiste werkwoordvervoeging te kiezen.

Leerdoelen	werkwoordvervoegingen herkennen
Niveau	B1
Huiswerktijd	afhankelijk van de lengte van de tekst
Vorbereidingstijd docent	30 minuten
Lesduur	afhankelijk van de lengte van de tekst
Aantal cursisten	2

Uitvoering in stappen

- 1 De docent stuurt als huiswerkopdracht een link naar een nieuwsartikel waarin werkwoorden zijn vervangen door 2 vervoegingsopties waaruit de cursisten moeten kiezen (zie voorbeeld 1). Ze sturen hun antwoorden via een mail naar de docent.
- 2 De docent toont beide huiswerkopdrachten naast elkaar op het scherm en neemt de antwoorden een voor een met de cursisten door. Hij vraagt aan de cursist met het correcte antwoord de andere cursist uitleg te geven. Weet hij of zij het niet, dan vult de docent aan. Voorwaarde voor deze werkvorm is dat de cursisten hun huiswerk onafhankelijk van elkaar hebben gemaakt.
- 3 Na de bespreking van deze opdracht geeft de docent een nieuwe opdracht mee met meer uitdaging. Zie voorbeeld 2.

Voorbeeld 1

Natuurlijk *1 heeft/hebben* het ook positieve kanten. Een puppy kost veel tijd, en heeft veel aandacht nodig, vooral de eerste weken. Die tijd is er nu. 'Het *2 is/zijn* fijn dat ze aan ons *3 kun/kunnen* wennen, maar doe er wel alles aan om je pup ook te laten *4 socialiseer/socialiseren*, zorg dat hij andere mensen maar ook andere honden *5 leert/leren* kennen.'

De zelfstandige taaldocent, klant en organisatie

Als taaldocent op afstand weet je na het lezen van dit hoofdstuk hoe je:

- bepaalt of online lesgeven als zelfstandig ondernemer bij je past en hoe je je doelgroep bepaalt;
- nieuwe klanten kunt vinden en behouden;
- stap voor stap je bedrijfsprocessen kunt inrichten;
- je kosten en uurtarief kunt bepalen;
- je kunt blijven ontwikkelen en je netwerk kunt blijven vergroten.

In dit hoofdstuk richten we ons vooral op de zelfstandige taaldocent die met eigen cursisten wil gaan werken of die daar al mee werkt via zakelijke of particuliere klanten. We gaan in op hoe je nieuwe klanten vindt, hoe je je bedrijf kunt inrichten, en we bespreken kosten en baten. Last but not least geven we tips over hoe je je kunt blijven ontwikkelen en hoe je anderen daarbij kunt betrekken.

3.1 Starten als ZZP'er

Voordat je start als zelfstandig taaldocent, kun je je afvragen:

- Past zelfstandig ondernemerschap bij mij?
- Passen de in hoofdstuk 2 beschreven rollen die ik moet aannemen bij persoonlijk online lesgeven en bij het Flipping the Classroom-concept bij mij?
- Ben ik in de situatie dat ik ondernemersrisico's kan nemen?
- Kan ik omgaan met eventuele onzekerheden over nieuwe klanten en mijn inkomen?
- Wil ik graag dingen uitproberen en ontwikkelen?
- Zie ik kansen en grijp ik ze aan?
- Kan ik goed doorzetten?
- Kan ik flexibel meebewegen op de onderwijsmarkt?

Over de auteurs

Sandra Wormgoor is afgestudeerd als Amerikanist binnen de studie Algemene Letteren aan de Universiteit Utrecht in 1995. Hierna heeft ze negen jaar gewerkt als hrm'er in het bedrijfsleven en maakte ze als vrijwillige taaldocent bij een asielzoekerscentrum kennis met het onderwijs. Vervolgens heeft ze tien jaar gewerkt aan ICT-Academies als docent Engels en NT2. Omdat ze behoefte had aan het verbreden van haar horizon, meer variatie in haar werk én persoonlijker en actiever taalonderwijs wilde bieden, richtte ze in 2010 Taaltutor op. Sindsdien heeft ze, samen met vijftien collega-tutors, zo'n 300 (jong)volwassen expats, arbeidsmigranten, partners van Nederlanders en buitenlandse studenten online en offline lesgegeven. In 2016 vond ze in Mary van den IJssel de perfecte partner om haar taalschool van een slimmer administratie- en factureringssysteem te voorzien en trainingen te verzorgen aan taaldocenten die ook online wilden gaan. Naast taalles geven heeft Sandra ook twee taalapps ontwikkeld: de Jargonapp en English a Day.

Mary van den IJssel is afgestudeerd in de Internationale Betrekkingen binnen de studie Algemene Letteren aan de Universiteit Utrecht in 1993. Ze deed daarna diverse werkervaring op in binnen- en buitenland: als ondersteuner in het hoger onderwijs, als beleidsmedewerker én als NT2-docent. Door het lesgeven ontdekte ze haar passie voor het vakgebied leren en ontwikkelen en startte ze met de opleiding Learning and Development in Organisations. Tijdens de minor Leren en Veranderen met e-HRD, over ondersteuning van leren in organisaties met digitale middelen, voerde Mary haar praktijkopdracht uit bij Sandra van Taaltutor. Zo kwam ze in aanraking met taalles geven op afstand en wat daar allemaal bij komt kijken. Tijdens hun gesprekken kwam regelmatig naar voren dat Sandra haar kennis meer wilde delen met collega-taaldocenten. Deze wens mondde uit in een gezamenlijk ontwikkelde training voor taaldocenten, 'Privéles geven op afstand', en in deze gids. Als zelfstandig opleidingsadviseur werkt Mary aan opdrachten rondom blended en online leren binnen diverse organisaties.